

RB

16 JUNI 2015

Beh. Ambt:
Streefdat:
Afschr.: Raad / B&W
B.V.O.:

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

**Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad**

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)

2

betreft

ons kenmerk

datum

Voortgang samenwerking in de
waterketen

ECFD/U201500952
Lbr. 15/048

16 juni 2015

Samenvatting

Voor u ligt de jaarlijkse rapportage van VNG en de Unie van Waterschappen over de voortgang en het resultaat van de regionale samenwerking in het kader van doelmatig waterbeheer. In het Bestuursakkoord Water van 2011 zijn hierover afspraken gemaakt met als doel het vergroten van de kwaliteit van de uitvoering van de beheertaken en het beperken van kosten en kwetsbaarheid. De regionale uitwerking van de afspraken van het bestuursakkoord vindt plaats in circa 50 regio's van gemeenten en waterschappen.

In samenwerking met het COELO geven we de ontwikkeling van de lokale lasten voor de afvalwaterketen weer. Ook is de mate waarin de doelen uit het bestuursakkoord zijn gerealiseerd (doelrealisatie) in beeld gebracht. Voor beiden geldt dat gemeenten en waterschappen goed op koers liggen. Op dit moment hebben gemeenten en waterschappen gezamenlijk al € 175 miljoen op de jaarlijkse kosten bespaard (45% van de besparingsdoelstelling in 2020). Voor een overzicht van de voortgang en het resultaat verwijzen wij graag naar bijlage 1. In bijlage 2 treft u de voortgang en het resultaat van de 10 drinkwaterbedrijven.

Gemeente Woerden 15.012450

Registratiedatum: 17/06/2015
Behandelend afdeling
Afgehandeld door/op:

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Aan de leden

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)
2

betreft

Voortgang samenwerking in de
waterketen

ons kenmerk

ECFD/U201500952
Lbr. 15/048

datum

16 juni 2015

Geacht college en gemeenteraad,

Voor u ligt de jaarlijkse rapportage over de regionale samenwerking in het kader van doelmatig waterbeheer. In het Bestuursakkoord Water van 2011 zijn hierover afspraken gemaakt met als doel het vergroten van de kwaliteit van de uitvoering van de beheertaken en het beperken van kosten en kwetsbaarheid. De regionale uitwerking van de afspraken van het bestuursakkoord vindt plaats in circa 50 regio's van gemeenten en waterschappen.

Nieuwe fase, nieuwe uitdagingen

Tot voorheen richtte de uitwerking van het bestuursakkoord zich vooral op het formuleren van ambitie en plannen om deze ambities te realiseren. De huidige fase richt zich op het concreet uitvoeren van deze plannen. Daarom wordt nu in kaart gebracht hoe ver de regio's zijn met het bereiken van hun ambities die zijn afgeleid van de doelen van het bestuursakkoord: minder meerkosten, verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening en verminderen van de personele kwetsbaarheid.

In december 2014 heeft de visitatiecommissie waterketen onder leiding van Karla Peijs het rapport "Waterketen 2020 - Slim, betaalbaar, robuust" uitgebracht¹. Haar conclusie is dat de doelen van het Bestuursakkoord Water, met extra inspanningen, haalbaar zijn. Een gezamenlijk zicht van gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven op de mate van doelrealisatie en de resterende opgave is daarbij belangrijk. Daarom brengen VNG, Unie van Waterschappen en Vewin periodiek de voortgang en het tussentijdse resultaat van de regionale uitwerking van de opgaven uit het bestuursakkoord in beeld.

---

¹ <http://www.vng.nl/onderwerpenindex/milieu-en-mobiliteit/water-en-riolering/nieuws/bezuinigingen-in-de-waterketen-woorden-gehaald>

Om in de regio zelf de eigen voortgang en het tussentijdse resultaat in beeld te brengen is de "regionale BAW-monitor" ontwikkeld. Deze is meer gedetailleerd en primair gericht op eigen regionale sturingsinformatie. We doen hierbij een oproep aan alle regio's om dit in de loop van dit jaar te implementeren. Dat helpt de regio's in de eigen aansturing van de realisatie van de gestelde doelen en draagt bij aan het landelijk vergelijkbaar houden van de geleverde prestaties.

Het rapport van de visitatiecommissie laat zien dat de samenwerkende regio's goed uit de startblokken gekomen zijn. Dat beeld wordt bevestigd met ons voorliggende beeld van de voortgang, zie de volgende alinea. Maar de visitatiecommissie laat ook zien dat we er nog niet zijn. Als koepels willen we desgevraagd een ondersteunende en stimulerende rol spelen om zo de doelen van het bestuursakkoord te halen. We zetten daartoe ons ondersteuningsprogramma voort om de dialoog tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven te bevorderen.

Landelijk beeld van de voortgang (factsheet van de regio's)

Gematigde lastenontwikkeling

In het Bestuursakkoord Water is afgesproken dat de voortgang in beeld wordt gebracht. De lastenontwikkeling is in beeld gebracht langs twee invalshoeken:

1. De totaalopbrengst van de rioolheffing en de zuiveringsheffing ten opzichte van de twee prognoses uit 2010 (de autonome ontwikkeling van de heffingen en de lastenontwikkeling bij meer intensieve samenwerking). De heffingen blijven in de periode 2010 t/m 2015 flink onder de prognoses, zie figuren 1 en 2 van de bijlage 1.
2. De ontwikkeling van de lastendruk voor huishoudens en bedrijven. De stijging van het totaal aan afvalwaterheffingen voor huishoudens ligt met 1,9% net iets boven de inflatie (1,5%). Voor bedrijven is de stijging lager dan de inflatie. De relatief kleine lastendrukstijging is het gevolg van beleidsmatige keuzes, heroverwegingen van geplande investeringen en efficiencymaatregelen in de interne bedrijfsvoering.

Doelrealisatie kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten

Gemeenten en waterschappen zijn goed op weg om de eigen regionale ambities te realiseren. Voor het thema kwaliteit (professionaliteit van dienstverlening) heeft meer dan de helft van de regio's de eigen ambitie al voor meer dan 40% gerealiseerd. Voor het beperken van de kwetsbaarheid heeft ongeveer de helft van de regio's al meer dan 40% gerealiseerd. De besparing op de jaarlijkse kosten in het beheer van de afvalwaterketen van de regio's samen bedraagt in 2015 € 175 miljoen (45% van de totale ambitie van €380 miljoen minder meer-kosten in de afvalwaterketen in 2020). De prognose voor 2020 is dat vrijwel alle regio's hun ambitie gaan halen, en enkele regio's zelfs meer.

Meer samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven

Regionale samenwerking tussen gemeenten en waterschappen gebeurt op verschillende manieren. Gemene deler is dat in alle regio's intensief wordt samengewerkt in projecten en op het vlak van kennisdeling. De netwerk- en programmaorganisaties zijn de meest gekozen varianten, maar er wordt ook samengewerkt in federatief verband of een gezamenlijke organisatiestructuur (bijlage 1: figuur 9 en 10).

Ondersteuning door de koepels

Bijeenkomsten en netwerk

VNG en UvW organiseren verschillende activiteiten om de regionale samenwerking te ondersteunen. Dit najaar brengen we bestuurders bij elkaar voor de actualiteit en het toekomstperspectief, worden er bijeenkomsten georganiseerd over een sterkere samenwerking met drinkwaterbedrijven en blijven we periodieke bijeenkomsten voor ambtelijke trekkers organiseren. Met onze activiteiten willen we de onderlinge dialoog stimuleren en met elkaar het gesprek aangaan over de uitdagingen om de regionale uitvoeringsplannen concreet in de praktijk te brengen ('van plan naar actie'). Hiermee faciliteren we een *community* van betrokken medewerkers. Op de website van het landelijk project www.samenwerkenaanwater.nl vindt u de actualiteit en achtergronden, goede voorbeelden en interactie via sociale media (#samenwaw).

Kenniscoaches

Het programma kenniscoaches is in 2012 gestart en loopt tot eind 2016. Het hoofddoel is om de samenwerkende partijen in de regio te ondersteunen met inhoudelijke kennis en procesvaardigheden. Op die manier kunnen kenniscoaches een bijdrage leveren om tot de juiste afwegingen te komen bij het nemen van concrete investerings- en beheerbeslissingen. Zo zijn zij als het ware een katalysator van de regionale samenwerking.

De laatste twee jaar van het programma wordt het aanbod verbreed met:

- regionale thematische bijeenkomsten
- collegiaal advies
- inspiratie- en ontwikkeltraject ambtelijke trekkers regio's.

Het karakter van het programma blijft voor en door de praktijk. Het verbrede kenniscoachprogramma is nog tot eind 2016 beschikbaar. Stichting RIONED en het ministerie van I&M faciliteren de kenniscoaches. Voor meer informatie en overleg kunt u terecht bij de coördinator bij Stichting RIONED, Gert Dekker: telefoon 0318-631111 of gert.dekker@rioned.org en op www.riool.net

Meer informatie:

Voor meer informatie over de voortgang van de samenwerking en/of contact met het kernteam kunt u Reginald Grendelman (06-23428685, reginald.grendelman@VNG.nl) of Ruud van Esch (070-3519868, resch@uvw.nl) benaderen. De UvW zendt een gelijklopende ledenbrief naar de 23 waterschappen.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens
Voorzitter directieraad

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder brieven.

Voortgang en resultaat regionale uitwerking

Bestuursakkoord Water, onderdeel afvalwaterketen

Stand van zaken voorjaar 2015

In het Bestuursakkoord Water (BAW) van mei 2011 zijn afspraken gemaakt over onder andere het vergroten van de doelmatigheid in de waterketen. De regionale uitwerking van deze afspraken is in volle gang. In het land vindt in 49 deelgebieden de regionale uitwerking van de afspraken plaats. Deze factsheet geeft inzicht in de voortgang en het tussentijdse resultaat (stand van zaken voorjaar 2015).

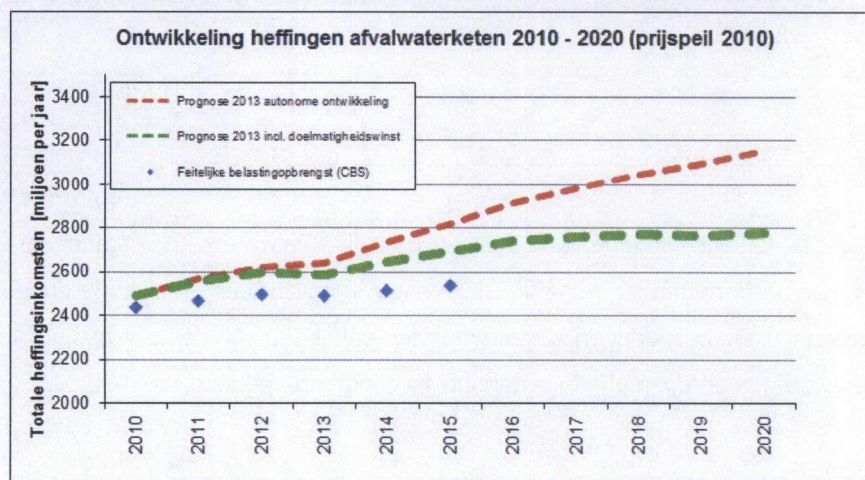
1. Doelmatigheidswinst en lastendruk afvalwaterketen

Een belangrijk doel van de afspraken in het Bestuursakkoord Water over de afvalwaterketen is het realiseren van besparingen op jaarlijkse kosten. De besparingen lopen op tot € 380 miljoen in 2020 en zorgen voor een beperking van de kostenstijging, met als effect een gematigde lastenontwikkeling in de afvalwaterketen (riool- en zuiveringsheffing) voor burgers en bedrijven.

Ontwikkeling riool- en zuiveringsheffing

De figuren 1 en 2 geven een overzicht van de gerealiseerde en verwachte ontwikkeling van de riool- en zuiveringsheffing bij de 393 gemeenten en de 23 waterschappen. Hierbij zijn de gerealiseerde heffingsinkomsten van de riool- en zuiveringsheffing gerelateerd aan de prognose van de ontwikkeling van beide heffingen¹.

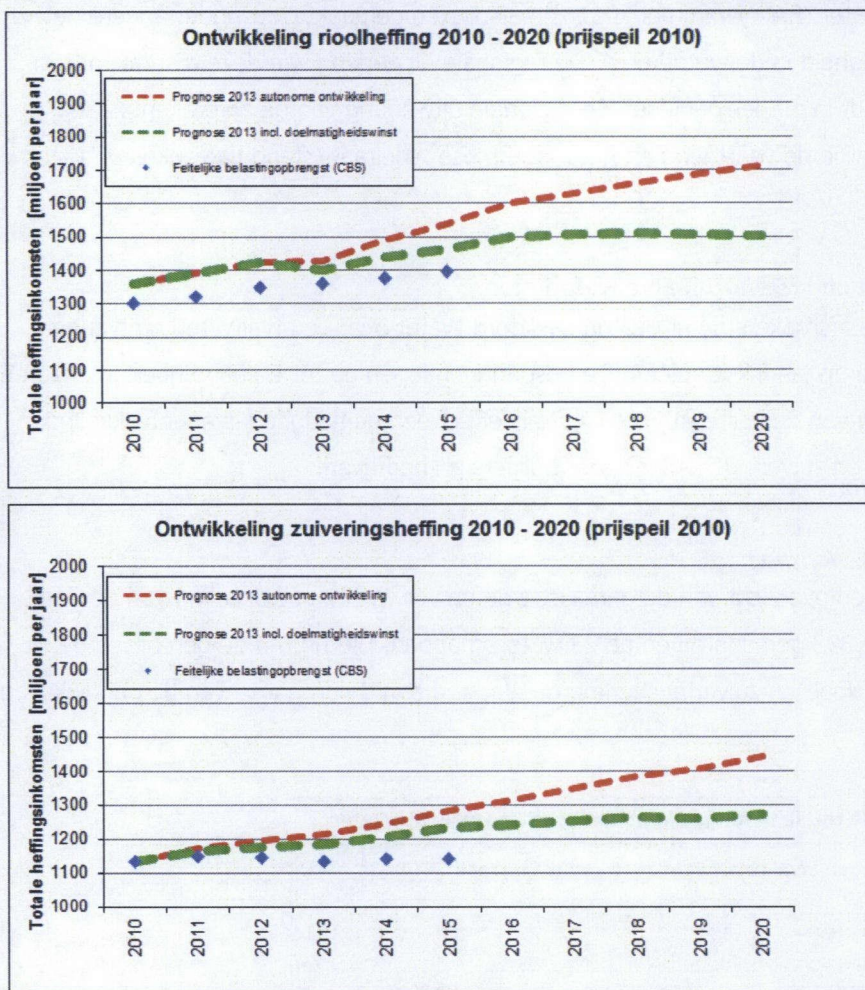
Figuur 1: Ontwikkeling van de totale heffingsinkomsten voor de afvalwaterketen

¹ Alle gegevens zijn weergegeven in het prijspeil van 2010.

De prognose van de autonome ontwikkeling (rode lijn) is gebaseerd op het landelijk feitenonderzoek (2010), de prognoses van de waterschappen (2010 en 2013) en de benchmark rioleringszorg (2010 en 2013)². De prognoses zijn ontwikkeld en getoetst in samenwerking met het Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden (COELO). De opgave van het bestuursakkoord resulteert in een prognose voor de ontwikkeling van de riool- en zuiveringsheffing langs de lijn.

Figuur 2: Ontwikkeling van de rioolheffing (gemeenten) en zuiveringsheffing (waterschappen)

Uit de figuren 1 en 2 blijkt dat de feitelijke stijging van de lasten voor de afvalwaterketen gematigder is dan in 2010 was voorzien. De besparingen op de heffingsinkomsten zijn zichtbaar en zijn sneller gerealiseerd dan in 2011 geschat³. De besparingen zorgen voor een beperking van de kostenstijging (minder meerkosten) en resulteren in een gematigde lastenontwikkeling in de periode tot 2020.

² De prognose is in 2014 gecorrigeerd (conform afspraken BAW, prognose 2013) voor met name externe ontwikkelingen zoals de rentestand en het toegenomen aandeel kwijtscheldingen en oninbaar-verklaringen.

³ Rapportage lastenontwikkeling en doelmatigheidswinst 2010-2013, Werkgroep Financiële Doelmatigheid (Min I&M, RWS, IPO, VNG, UvW en VEWIN).

Gerealiseerde kostenbesparing voorjaar 2015

Uit de eindrapportage van de Visitatiecommissie Waterketen (2014) blijkt dat de regio's een totale besparing van € 355 miljoen op de jaarlijkse kosten als ambitie hebben vastgelegd in plannen. Jaarlijks brengen de VNG, UvW en VEWIN in beeld in welke mate de regionale ambities en doelstellingen die voortkomen uit het bestuursakkoord water zijn gerealiseerd. Uit de laatste inventarisatie blijkt dat regio's van gemeenten en waterschappen en de drinkwaterbedrijven goed op weg zijn om de regionale ambities voor 2020 te realiseren. Eind 2014 was de besparing op de jaarlijkse kosten van de regio's van gemeenten en waterschappen samen € 175 miljoen. Dat betekent dat eind 2014 al 45% van de beoogde kostenbesparing in de afvalwaterketen uit het Bestuursakkoord Water (€ 380 miljoen) is gerealiseerd. Ook blijkt dat de prognoses voor de doelrealisatie van de kostenbesparing in 2020 inmiddels hoger zijn dan de in het najaar van 2014 aan de Visitatiecommissie gerapporteerde regionale ambitie van € 355 miljoen.

De besparingen zijn mede te danken aan een andere investeringsstrategie. Door intensiever te meten en monitoren neemt het inzicht in de feitelijke toestand en het functioneren van de afvalwaterketen toe. Op basis van dit inzicht en het beter benutten van de beleidsvrijheid van gemeenten en waterschappen (lokaal maatwerk in plaats van het dogmatisch toepassen van (generieke) normen), worden het nut en de noodzaak van geplande investeringen beter in beeld gebracht. Dit leidt tot heroverweging van bestaande investeringsprogramma's, zonder negatieve gevolgen voor de prestaties.

De stijging van de rioolheffing is iets minder dan de verwachting was op basis van de benchmark 2013. Naar verwachting neemt de bereikte doelmatigheidswinst verder toe en zorgt ook de lage rente voor een neerwaartse druk op de hoogte van de heffing. De benchmark in 2016, over de periode tot en met 2015, zal hierover definitief uitsluitsel moeten geven.

Voor de waterschappen was er in de periode tot en met 2013 geen sprake van verminderde investeringsuitgaven, maar wel van lagere exploitatiekosten. Een betere samenwerking met gemeenten en drinkwaterbedrijven en interne efficiëncymaatregelen leverden hieraan een belangrijke bijdrage. Ook komen er in de zuiveringsheffing meer besparingen terecht dan in de prognose zijn meegenomen. In de prognose zijn alleen de besparingen meegenomen die direct gerelateerd zijn aan de infrastructuur voor de afvalwaterzuivering. Maar er zijn bijvoorbeeld ook besparingen die voortvloeien uit efficiëntere belastingheffing en een efficiënter centraal ondersteuningsapparaat van de waterschappen, die ten bate komen van de zuiveringsheffing.

De figuren laten ook zien dat de besparingen niet kunnen voorkomen dat de kosten en daarmee de heffingsinkomsten in het beheer van de afvalwaterketen stijgen. De belangrijkste oorzaken van deze stijgingen zijn:

- opgaven als gevolg van intensieve neerslag (klimaatverandering) en milieukwaliteitseisen (o.a. EU kaderrichtlijn water).
- de eerste aanleg van de riolering is in de meeste gevallen betaald uit de grondopbrengst en is dus in een keer ten laste gebracht van de koper van het gebouw. Voor de zuiveringsinstallaties geldt dat de eerste aanleg veelal deels door het Rijk werd gesubsidieerd. De vervanging van de infrastructuur wordt collectief en in zijn geheel betaald uit de riool- en zuiveringsheffing.
- verbreding van de gemeentelijke watertaken in 2009 van uitsluitend afvalwater naar afvalwater, regenwater en grondwater. De taken worden uit de rioolheffing bekostigd, waar deze voorheen uit andere middelen (onroerend zaakbelasting en andere algemene middelen) werden bekostigd.

Lastendruk huishoudens en bedrijven

Tabel 1 en figuur 3 geven de ontwikkeling van de lastendruk van een aantal maatgevende situaties voor huishoudens en bedrijven weer. De gegevens in deze paragraaf zijn in het prijspeil van het betreffende jaar.

Tabel 1: Ontwikkeling lastendruk afvalwaterketen voor huishoudens en bedrijven⁴

Gemiddelde belastingdruk	2013		2014		2015		2014-2015		
	riool	zuivering	riool	zuivering	riool	zuivering	riool	zuivering	totaal
Huishouden huurwoning [meerpersoonshuishouden]	€ 97	€ 164	€ 102	€ 167	€ 105	€ 168	2,9%	0,6%	1,5%
Huishouden koopwoning [meerpersoonshuishouden]	€ 183	€ 164	€ 185	€ 167	€ 189	€ 168	2,2%	0,8%	1,5%
Agrarisch bedrijf	€ 327	€ 164	€ 331	€ 167	€ 326	€ 168	-1,6%	0,8%	-0,8%
Groothandel	€ 476	€ 379	€ 441	€ 386	€ 448	€ 389	1,5%	0,7%	1,1%

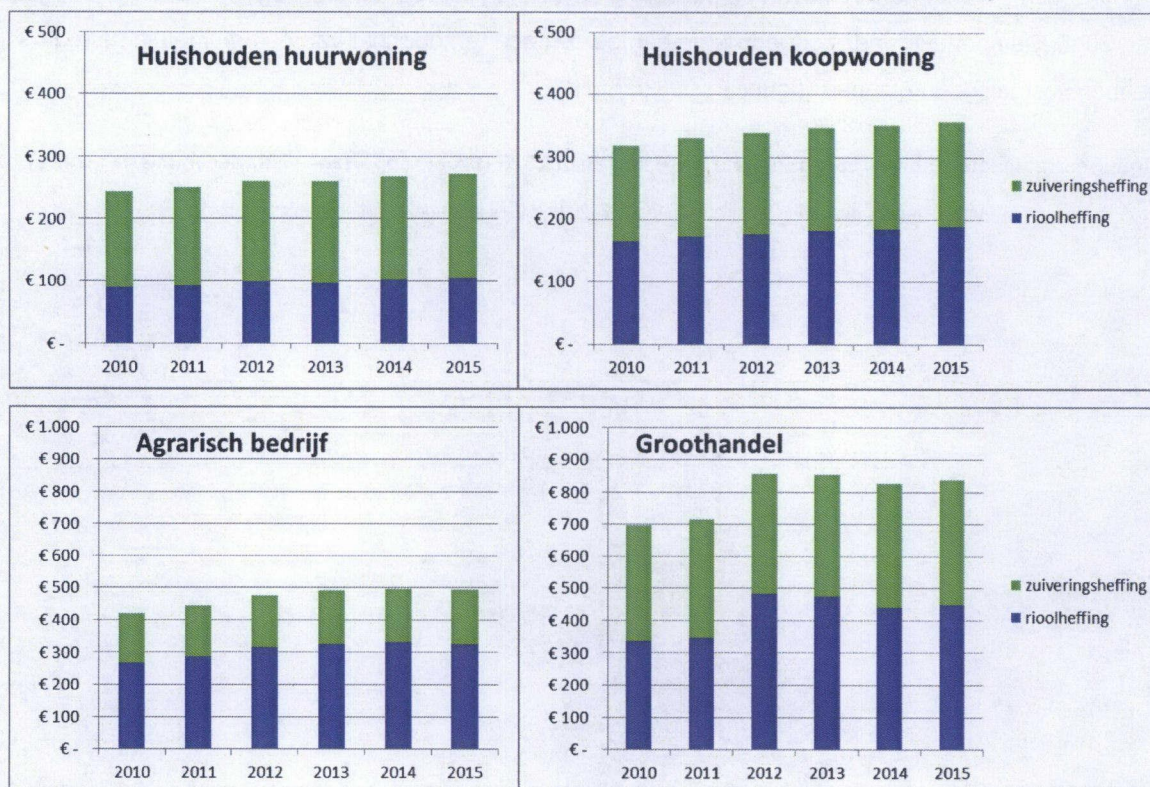
Bron: COELO, maart 2015

Voor huishoudens ligt de stijging van de lastendruk als gevolg van de riool- en zuiveringsheffing net iets boven het niveau van de inflatie (prognose 2015: 1%), terwijl die voor de twee soorten bedrijven op of ruim onder inflatieniveau ligt.

⁴ Belastingdruk in € per huishouden en per bedrijf.

Figuur 3: Ontwikkeling lastendruk afvalwaterketen voor huishoudens en bedrijven (2010-2015)

2. Voortgang en resultaat in de 49 regio's

De regionale uitwerking van de afspraken van het bestuursakkoord is in volle gang. De dialoog tussen gemeenten onderling, waterschappen onderling en tussen gemeenten en waterschappen wordt in het hele land gevoerd. Dit leidt tot concrete (bestuurlijke) afspraken en over de (gezamenlijke) uitvoering van de beheertaken. Gezien het karakter van het uitwerkingsproces zijn er regionale verschillen in tempo en diepgang. Een aantal (koploper) regio's ligt goed op koers om de doelen van het Bestuursakkoord Water te halen, terwijl andere regio's zich extra moeten inspannen om tot diezelfde resultaten te komen.

In het vervolg van deze paragraaf wordt gedetailleerder inzicht gegeven in de voortgang sinds het voorjaar en de doelrealisatie. Samenvattend kan worden geconcludeerd dat het uitwerkingsproces het afgelopen jaar voortvarend is voortgezet, dat de noodzaak van samenwerking breed wordt gedragen en dat er belangrijke stappen voorwaarts zijn gezet in vergelijking met de situatie in februari 2014. Ook zijn de drinkwaterbedrijven in toenemende mate betrokken bij de regionale samenwerking.

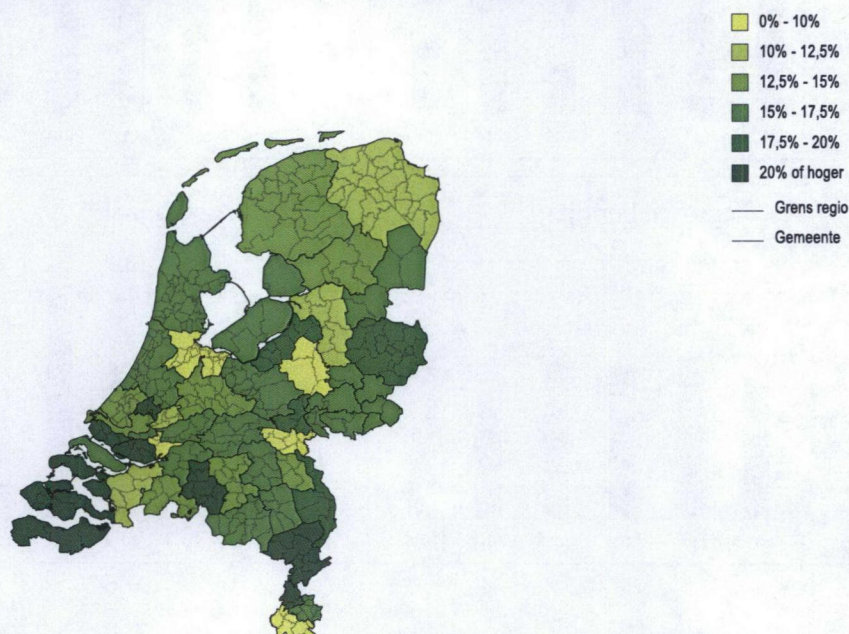
Kostenbesparing

In figuur 4 is de ambitie van de regio's weergegeven voor de besparing op jaarlijkse kosten in 2020, zoals deze is vastgelegd in (regionale) plannen. De figuur is gebaseerd op de rapportage van de Visitatiecommissie Waterketen en heeft betrekking op de situatie in het najaar van 2014.

Figuur 5 geeft de doelrealisatie van de besparing op de jaarlijkse kosten per regio weer in het voorjaar van 2015. De doelrealisatie is uitgedrukt in een percentage ten opzichte van de ambitie die de regio's hebben vastgelegd in plannen (figuur 4).

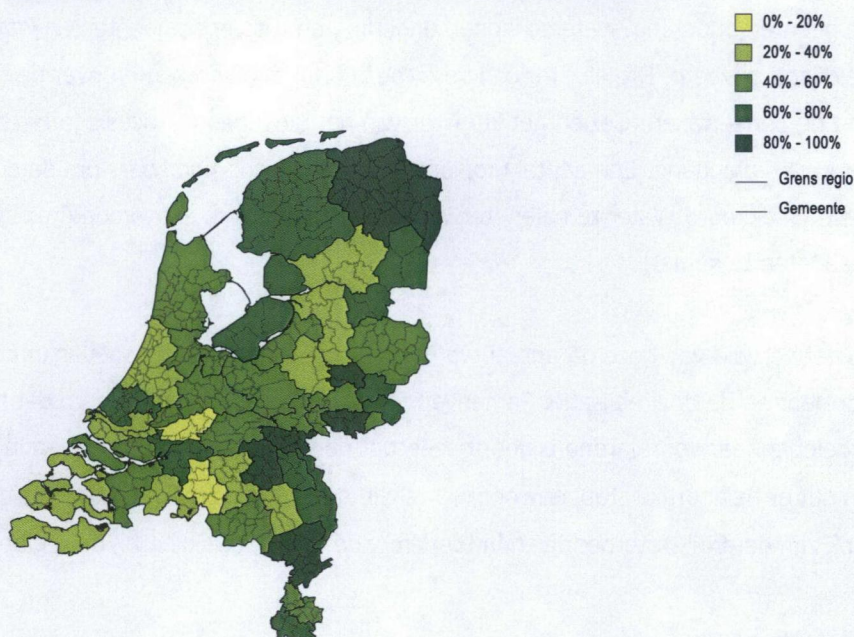
Figuur 4: Regionale ambities besparing jaarlijkse kosten in 2020 [Bron: rapportage visitatiecommissie⁵, 2014]

Ambitie regio's besparing jaarlijkse kosten in 2020 [o.b.v. rapportage visitatiecommissie 2014]

Figuur 5: Doelrealisatie kostenbesparing regio's voorjaar 2015 ten opzichte van de ambitie in 2020

Doelrealisatie besparing jaarlijkse kosten in 2015 [% ambitie besparing jaarlijkse kosten in 2020]

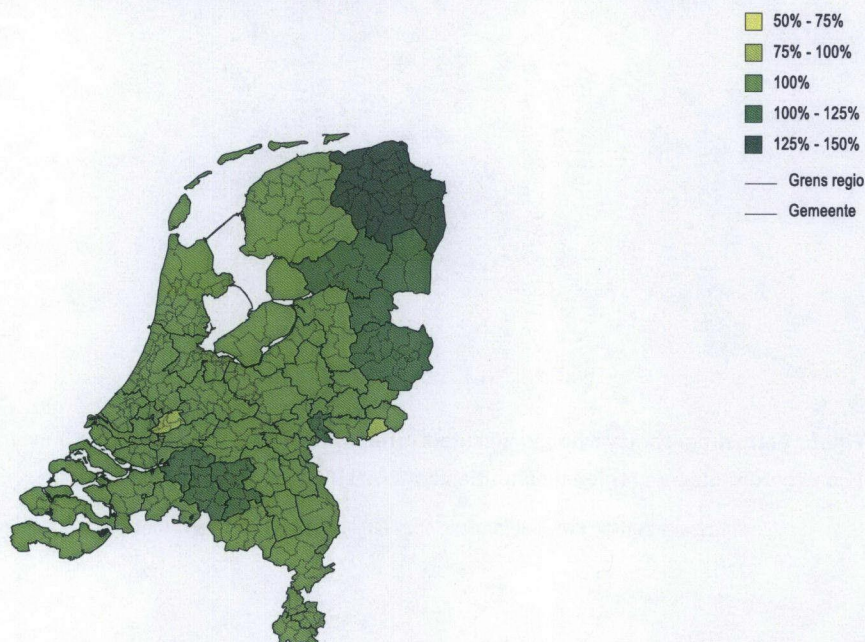
⁵ De visitatiecommissie constateert in haar rapportage:

"Waternet (regio AGV) heeft al structureel veel bespaard in de jaren voor 2010 en in de periode 2010 tot heden".

Figuur 6 geeft de prognose weer van de doelrealisatie van de vastgestelde ambities in 2020. Een percentage hoger dan 100% geeft aan dat de verwachte kostenbesparingen in 2020 hoger zullen zijn dan de vastgestelde ambities. Een percentage lager dan 100% geeft aan dat de verwachting is dat de besparingen lager zijn dan deze ambitie.

Figuur 6: Prognose doelrealisatie besparing jaarlijkse kosten in 2020 [t.o.v. vastgestelde regionale ambitie]

Prognose doelrealisatie besparing jaarlijkse kosten in 2020 [% ambitie besparing jaarlijkse kosten in 2020]

Investeren in het verminderen van kwetsbaarheid en verhogen van kwaliteit (professionaliteit)

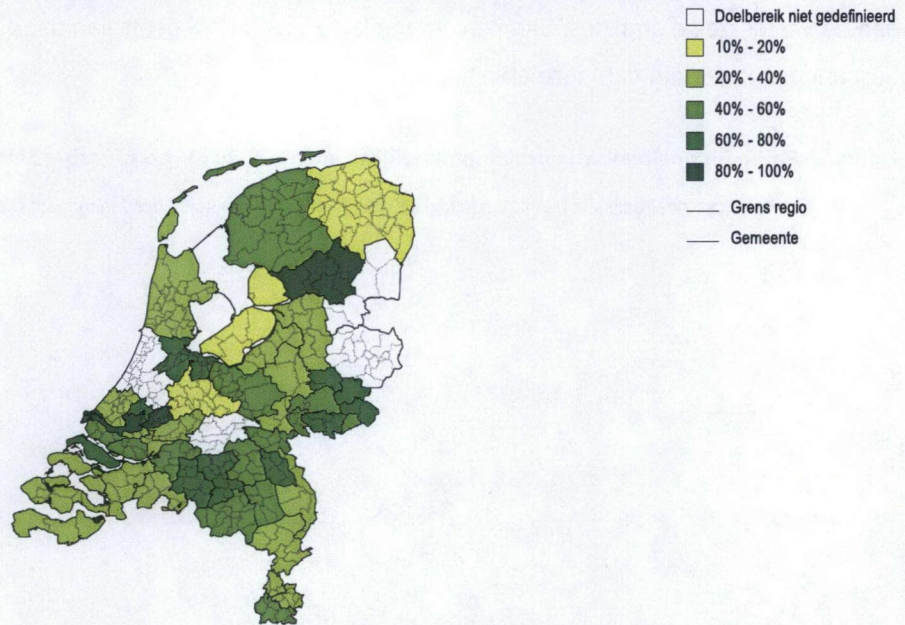
Naast de doelstelling voor kostenbesparing zijn in het Bestuursakkoord Water ook doelstellingen geformuleerd voor het verminderen van de kwetsbaarheid bij en het verhogen van de kwaliteit (professionaliteit) van de uitvoering van de beheertaken in de afvalwaterketen. Ook op deze thema's zetten gemeenten en waterschappen concrete stappen. Het thema kwaliteit van de uitvoering van de beheertaken (en keuzes die daarbij aan de orde zijn) vormt een belangrijke bouwsteen voor de te realiseren kostenbesparingen. Inzicht in de feitelijke toestand en het functioneren van de afvalwaterketen leidt tot optimale beheers- en investeringsbeslissingen. Ook op het gebied van duurzaamheid en innovatie zijn in het land aansprekende voorbeelden te zien ⁶.

De regio's hebben ook voor de thema's kwetsbaarheid en kwaliteit eigen ambities geformuleerd. De figuren 7 en 8 geven de doelrealisatie weer van deze ambities in het voorjaar van 2015. Ook uit deze kaartbeelden blijkt dat een aantal regio's goed op koers ligt om de eigen doelstellingen in 2020 te realiseren. Een aantal regio's heeft de doelrealisatie nog niet in beeld.

⁶ <http://www.samenwerkenaanwater.nl/inspiratie/kansenkaart>

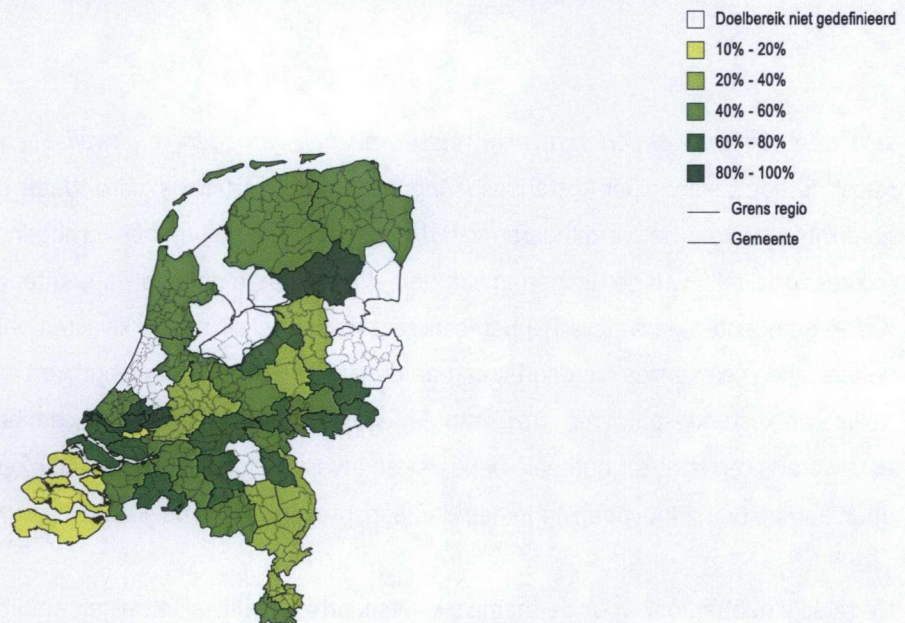
Figuur 7: Doelrealisatie verminderen kwetsbaarheid bij uitvoering beheertaken in 2015
 [t.o.v. geformuleerde regionale ambitie voor 2020]

Doelrealisatie ambitie kwetsbaarheid in 2015 [% ambitie verminderen kwetsbaarheid in 2020]

Figuur 8: Doelrealisatie verhogen kwaliteit (professionaliteit) van uitvoering beheertaken in 2015
 [t.o.v. geformuleerde regionale ambitie voor 2020]

Doelrealisatie ambitie kwaliteit (professionaliteit) in 2015 [% ambitie verbeteren kwaliteit (professionaliteit) in 2020]

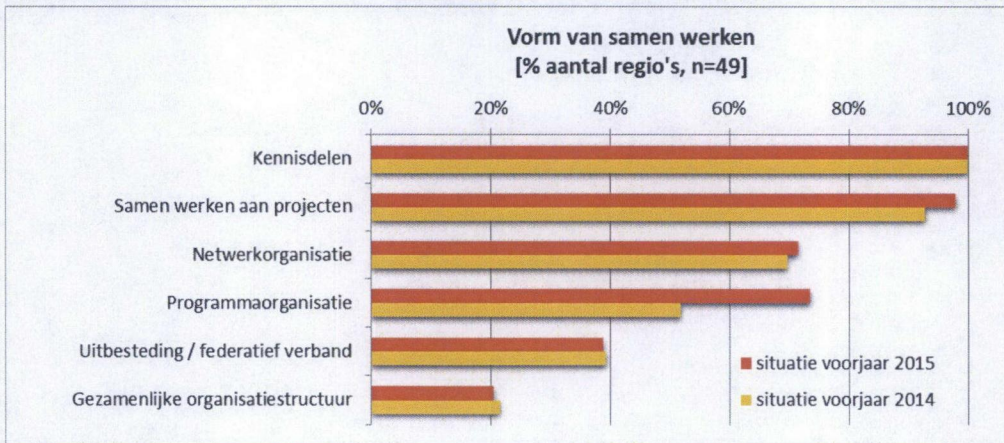

Structuur regionale samenwerking

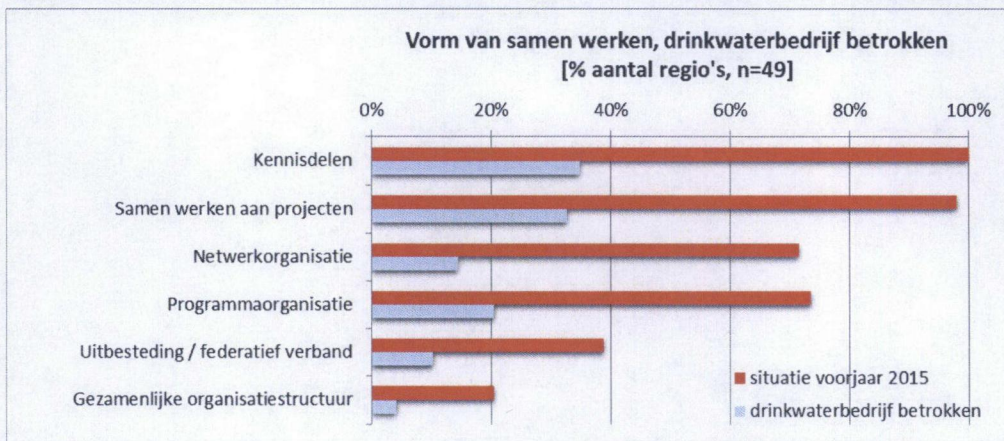
De regionale samenwerking wordt op verschillende manieren ingevuld en verankerd. Het uitgangspunt hierbij is altijd: (organisatie)structuur volgt de inhoud van het werk.

De figuren 9 en 10 geven een overzicht van verschillende vormen, waarin gemeenten en waterschappen samen werken en de mate waarin de drinkwaterbedrijven hierbij zijn betrokken, uitgedrukt als percentage van het totaal aantal regio's. Uit de monitoring blijkt dat in toenemende mate structuur ontstaat in de regionale samenwerking. Met name de invulling in de vorm van een uitvoeringsprogramma en daarbij horende programmasturing wordt in toenemende mate toegepast (programmaorganisatie). Ook wordt geconstateerd dat drinkwaterbedrijven in toenemende mate vanuit inhoudelijke werkprocessen aansluiten bij de samenwerkende gemeenten en waterschappen.

Figuur 9: Vormen van samen werken tussen gemeenten en waterschappen in regio's

Figuur 10: Vormen van samen werken regio's en mate van betrokkenheid drinkwaterbedrijven

Voortgang en resultaat regionale uitwerking Bestuursakkoord Water, onderdeel waterketen

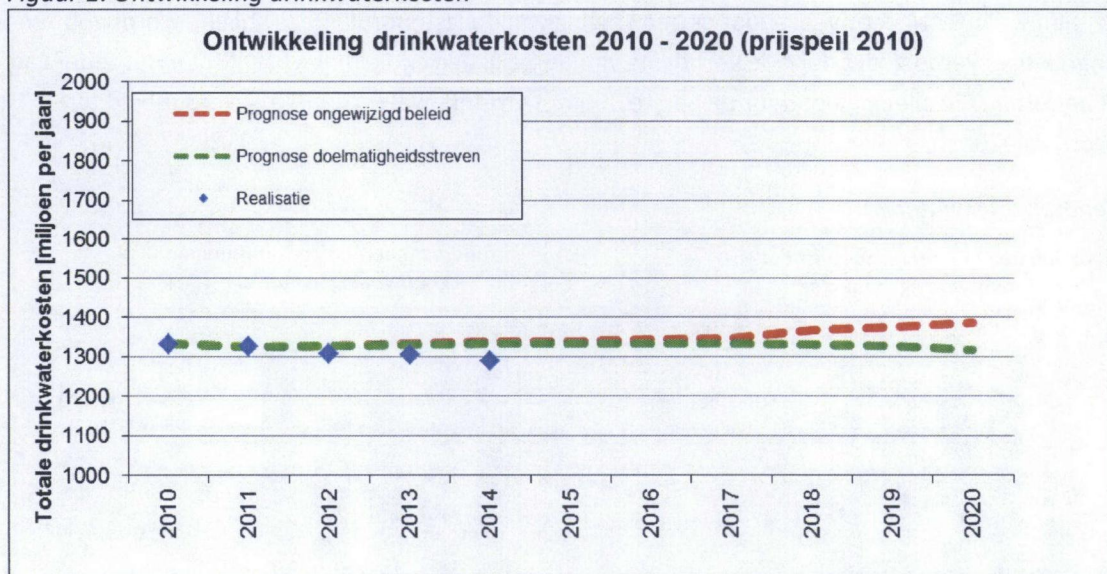
Stand van zaken drinkwaterbedrijven voorjaar 2015

In het Bestuursakkoord Water (mei 2011) zijn afspraken gemaakt over onder andere het vergroten van de doelmatigheid in de waterketen. De regionale uitwerking van deze afspraken is in volle gang. De drinkwaterbedrijven hebben in april 2015 gerapporteerd over de voortgang van de (regionale) uitwerking van het Bestuursakkoord Water. Het daaruit ontstane beeld over de voortgang en het tussentijdse resultaat (stand van zaken voorjaar 2015) is in dit document beschreven.

1. Doelmatigheidswinst en lastendruk

Voor de drinkwatersector is in het Bestuursakkoord Water een kostenreductie afgesproken van jaarlijks € 70 mln vanaf 2020 (prijspeil 2010). In figuur 1 is dit grafisch weergegeven met de groene lijn. De realisatie laat zien dat de kosten zich iets gunstiger ontwikkelen ten opzichte van de prognose. De werkelijke kosten liggen, gecorrigeerd voor inflatie, in 2014 lager dan in referentiejaar 2010. Dit wordt verklaard doordat besparingen versneld zijn doorgevoerd en extra besparingen zijn gerealiseerd in de operationele kosten. Deze leiden tot een versnelde verlaging van het kostenniveau. Daarnaast blijven de investeringen iets achter bij de prognose, wat kan worden verklaard door optimalisatie van investeringsplanning onder invloed van verbeteringen in het asset management. Dit beeld geldt voor alle 10 drinkwaterbedrijven.

Figuur 1: Ontwikkeling drinkwaterkosten

Aan de Visitatiecommissie (VC) is gerapporteerd dat de totale jaarlijkse kostenreductie in 2020 mogelijk oploopt tot € 85 mln en daarmee uitkomt boven de afgesproken 70 mln. In voorjaar 2015 is door de drinkwaterbedrijven een actuele prognose van de besparing in 2020 afgegeven en is de realisatie t/m 2014 weergegeven. Voor eind 2020 wordt voor alle drinkwaterbedrijven een besparingsprognose van € 88 mln afgegeven. Van de afgesproken kostenbesparing is tot en met 2014 reeds € 53,9 mln (77%) gerealiseerd. Hiermee ligt de drinkwatersector ruim op schema van de ambitie vanuit het Bestuursakkoord, waar een bedrag van € 70 miljoen is afgesproken.

Gerealiseerde kostenbesparing tot en met 2014

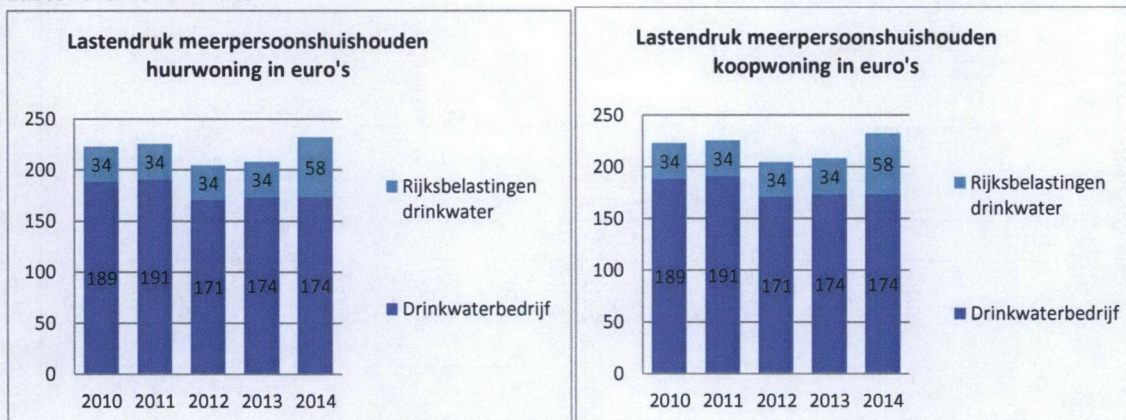
Afspraak kostenbesparing drinkwatersector in BAW	Prognose ambitie zoals gemeld aan VC in 2013.	Actuele prognose d.d. mei 2015	Realisatie t/m 2014 en doelbereik t.o.v. afspraak BAW
€ 70 mln	€ 84,5 mln	€ 88,4 mln	€ 53,9 mln (77%)

De besparingen komen nagenoeg geheel tot stand door verhogen van de interne efficiency. De ontstane (prille) samenwerking met waterketenpartners heeft nog niet aantoonbaar geleid tot lagere kosten.

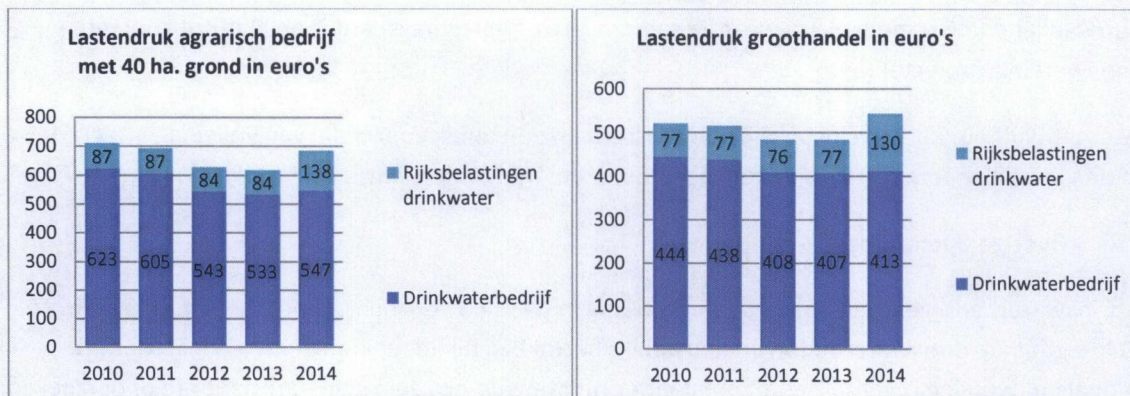
De lasten die met het drinkwaterverbruik samenhangen worden onderscheiden in de kosten van de drinkwaterbedrijven zelf en de Rijksbelastingen die met het drinkwaterverbruik samen hangen. Die rijksbelastingen zijn BTW en de Belasting op Leidingwater (BOL), die geen onderdeel zijn van het drinkwatertarief, maar daar bovenop komen. De rijksbelastingen maken dus wel onderdeel uit van de lastendruk van consumenten en bedrijven die samenhangt met het drinkwatergebruik, maar vormen geen kosten van de drinkwaterbedrijven.

Waar voor de periode 2010-2013 gold dat de lastendruk die samenhangt met het drinkwatergebruik voor huishoudens en bedrijven zich min of meer met het inflatieniveau had ontwikkeld of daar onder bleef, zien we in 2014 voor veel situaties een stijging van de lastendruk. Deze stijging wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de verhoging van de Belasting op Leidingwater (BoL). Het tarief van deze belasting, die alleen geldt voor de eerste 300m³ verbruikt water, is in 2014 verdubbeld ten opzichte van 2013¹.

Lastendruk drinkwater

¹ in 2013 € 0,165 per m³; in 2014 € 0,33 per m³

2. Voortgang en resultaat

Naast de doelstelling voor kostenbesparing en lastendruk ontwikkeling zijn in het Bestuursakkoord Water ook doelstellingen geformuleerd voor het verminderen van de kwetsbaarheid bij en het verhogen van de kwaliteit (professionaliteit) van de uitvoering van de taken in de waterketen.

De doelen ten aanzien van kwetsbaarheid² worden door de drinkwaterbedrijven gehaald. Dit is het gevolg van autonome (niet aan het BAW gerelateerde) trajecten die de drinkwaterbedrijven individueel zijn aangegaan. Door samenwerking in Vewin-verband, via het sectorbrede Bedrijfstakonderzoek en door veel nadruk op kennismanagement en strategische personeelsbeleid, loopbaanplanning en traineeschappen wordt de kwetsbaarheid geminimaliseerd. De drinkwaterbedrijven willen bijdragen aan het verlagen van de kwetsbaarheid in de watersector. Samen met de waterketenpartners zal gezocht worden naar mogelijkheden om de achterblijvende verlaging van de kwetsbaarheid te verbeteren. Dit wordt regionaal uitgewerkt.

De doelen ten aanzien van de kwaliteit³ liggen op schema. Bij de waterbedrijven zijn hiervoor trajecten ingezet die per drinkwaterbedrijf voor de eigen situatie worden uitgewerkt. De meetbaarheid van dit thema is lastig aan te geven. Bedrijven geven zelf aan dat zij hard werken aan de door hen zelf gestelde doelen om de kwaliteit van de bedrijfsvoering en bedrijfsvoeringsprocessen te vergroten. In enkele gevallen wordt daarvoor ook de samenwerking met (water)ketenpartners benut.

De samenwerking in de regio's tussen de drinkwaterbedrijven en de afvalwaterketenpartners (waterschap en gemeente) begint tot stand te komen. Tot en met 2014 was veel aandacht in de regio's gericht op de samenwerking tussen waterschap en gemeenten, nu dit redelijk tot goed loopt, ontstaat regionaal ook de ruimte om de drinkwaterbedrijven te betrekken. Concreet krijgt deze samenwerking in de regio vorm, zoals in Zeeland (Evides in SAZ+), Limburg (WML met WBL) en

² Het thema 'kwetsbaarheid' in het kader van het Bestuursakkoord Water is de mate waarin binnen een organisatie structureel of door omstandigheden kennis en kunde van specifieke werkprocessen aanwezig is.

³ Het thema 'kwaliteit' (professionaliteit) gaat over twee aspecten:

1. Doen we de goede dingen? Maken wij de juiste afwegingen, keuzes en beleids- en investeringsbeslissingen?
2. Doen we de dingen op de goede manier? Dit draait vooral om de vraag of de bedrijfsvoering efficiënt is georganiseerd en of er grip is op risico's in de bedrijfsvoering

Noord-Holland (PWN met HHNK) waar de samenwerking geformaliseerd is en leidt tot concrete samenwerkingsprojecten.

Waternet blijft als watercyclusbedrijf van Amsterdam een uniek voorbeeld van volledige integratie van de verschillende waterketentaken, gecombineerd met andere watercyclustaken.

3. Overige opmerkingen

De drinkwaterbedrijven zien dat de samenwerking in de regio voorzichtig vorm begint te krijgen. Tot 2014 werden de drinkwaterbedrijven nauwelijks betrokken bij de regionale uitwerking. Nu deze regionale uitwerking is gerealiseerd, ontstaat er ruimte voor de regio's om ook nader te onderzoeken op welke manier zij de drinkwaterbedrijven kunnen betrekken en vice versa. Voor 2015 en 2016 hebben de koepels (UvW, VNG en Vewin) afgesproken om in een aantal bijeenkomsten de rol van de drinkwaterbedrijven in de waterketensamenwerking nader te onderzoeken. Deze bijeenkomsten vinden plaats in verschillende regio's van Nederland. Ook wordt ter inspiratie door de koepels een kansenkaart voor concrete samenwerkingsmogelijkheden ontwikkeld.

De drinkwaterbedrijven geven aan dat ze graag nadere invulling aan de samenwerking geven, maar dat enkele (nationale) ontwikkelingen deze samenwerking wel frustreren. Daarbij wordt gedoeld op verhoging van de lastendruk van drinkwater door de verhoging van de nationale Belasting op Leidingwater (BOL) en de invoering of uitbreiding van precariobelasting door gemeenten. De BTW wordt genoemd als belemmerde factor voor uitbreiding van de samenwerking in de waterketen. Door het vervallen van de BTW-vrijstelling als een (privaat georganiseerd) drinkwaterbedrijf deelneemt in de samenwerking met overheidsorganisaties, wordt de samenwerking tussen bijvoorbeeld een drinkwaterlaboratorium (van waterbedrijven) en een afvalwaterlaboratorium (van waterschappen) gefrustreerd omdat de beoogde kostenbesparing wordt geminimaliseerd.